

บทที่ 1

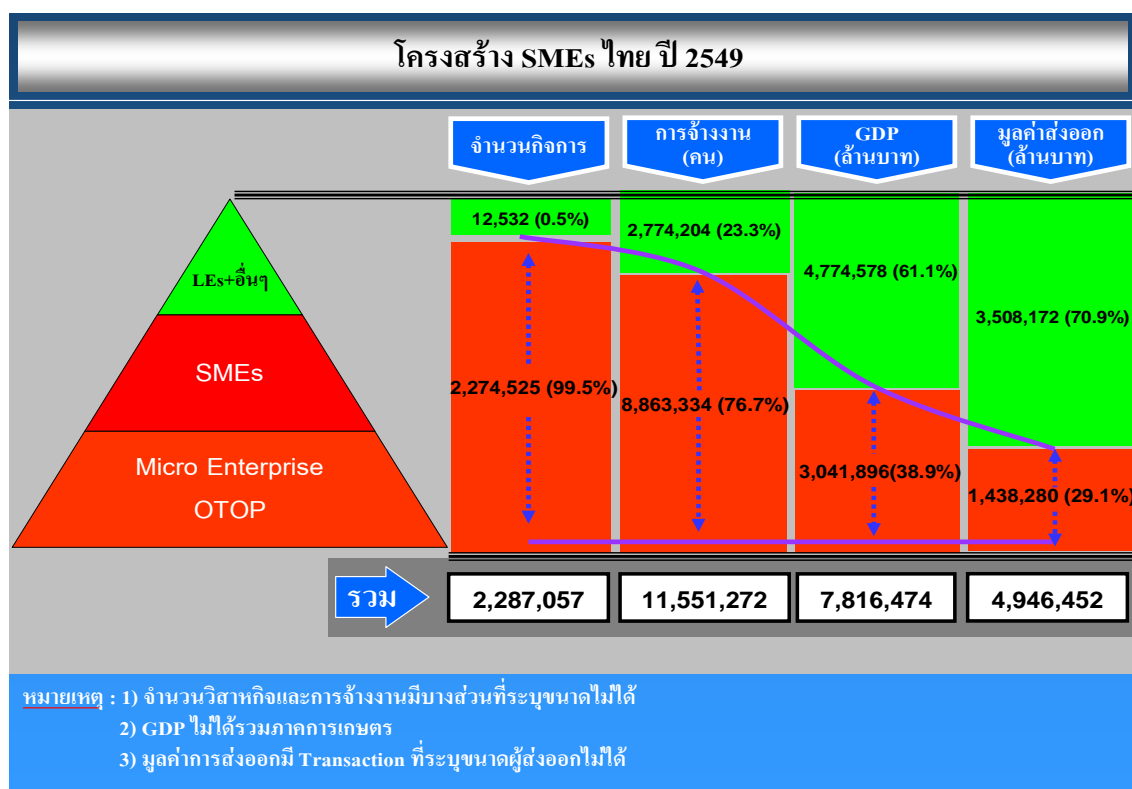
ความสำคัญ โครงสร้าง และสถานการณ์ ที่ส่งผลต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

บทบาทความสำคัญและโครงสร้างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย

ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อระบบเศรษฐกิจไทย

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจ โดยมีจำนวนถึงประมาณร้อยละ 99 ของธุรกิจทั้งหมด วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นฐานรากการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นกลไกหลักในการฟื้นฟูและเสริมสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจน ข้อมูลที่ยืนยันถึงบทบาททางเศรษฐกิจไทยที่สำคัญดังกล่าว ได้แก่ การก่อให้เกิดการจ้างงานคิดเป็นสัดส่วนถึงกว่าร้อยละ 77 ของการจ้างงานรวมของประเทศ บทบาทในการสร้างมูลค่าเพิ่มเฉลี่ย ประมาณร้อยละ 39 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และมีมูลค่าการส่งออกโดยตรง คิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 29 ของมูลค่าการส่งออกรวม ตามรูปที่ 1

รูปที่ 1-1 โครงสร้างของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2549

ที่มา: รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2549

บทบาท ความสำคัญ และโครงสร้างของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

(1) จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในปี 2549 จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยมีจำนวน 2,274,525 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.5 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งประเทศ โดยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 1.6 วิสาหกิจส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคการค้า โดยมีสัดส่วนร้อยละ 40.0 ตามด้วยภาคบริการร้อยละ 29.7 ภาคการผลิตร้อยละ 29.6 และกลุ่มที่ไม่ระบุลักษณะร้อยละ 0.8

(2) การกระจายตัว สถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีอยู่ค่อนข้างหนาแน่นในกรุงเทพและปริมณฑล รองลงมา ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคกลาง ตามลำดับ โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะมีการกระจุกตัวอยู่ในจังหวัดซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในภูมิภาค

(3) การจ้างงาน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนับเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีส่วนสำคัญต่อการจ้างงานของประเทศ โดยในปี 2549 มีการจ้างงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 8,863,334 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 76.7 ของการจ้างงานรวมของประเทศ ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.9 สำหรับการจ้างงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำแนกตามลักษณะธุรกิจ พบว่าภาคการผลิตมีสัดส่วนการจ้างงานสูงสุดร้อยละ 45.3 ตามมาด้วยภาคบริการร้อยละ 30.0 และภาคการค้าร้อยละ 24.7 สำหรับภูมิภาคที่มีการจ้างงานหนาแน่นที่สุด ได้แก่ กรุงเทพและปริมณฑล ตามมาด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันตก ตามลำดับ

ตารางที่ 1 บทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อระบบเศรษฐกิจไทย

บทบาทต่อระบบเศรษฐกิจ	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549
จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ราย)	2,199,130	2,239,069	2,274,525
การจ้างงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (คน)	8,352,804	8,453,170	8,863,334
- สัดส่วนต่อการจ้างงานรวม	(76.1)	(76.0)	(76.7)
GDP _{SMEs} (ล้านบาท)	2,580,336	2,790,414	3,041,896
- GDP _{SMEs} : GDP รวม	(39.8)	(39.4)	(38.9)
มูลค่าการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ล้านบาท)	1,171,073	1,315,688	1,438,280
- สัดส่วนต่อการส่งออกรวม	(30.2)	(29.7)	(29.1)
มูลค่าการนำเข้าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ล้านบาท)	1,251,450	1,547,053	1,593,625
- สัดส่วนต่อการนำเข้ารวม	(32.9)	(32.4)	(32.7)

การจัดตั้งธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ราย)	47,583	49,534	46,816
การเลิกธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ราย)	22,980	26,041	20,078

ที่มา: รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2549

(4) มูลค่าผลผลิตมวลรวมภายในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ในปี 2549 GDP_{SMEs} มีมูลค่า 3,041,896 ล้านบาท หรือร้อยละ 38.9 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 4.8 โครงสร้างของ GDP_{SMEs} พบว่าภาคที่มีบทบาทสูงสุด ได้แก่ ภาคบริการ ร้อยละ 32.2 ภาคการผลิต ร้อยละ 30.3 และภาคการค้าและซ่อมบำรุง ร้อยละ 29.2 ตามลำดับ ซึ่งสวนทางกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศที่ภาคการผลิตมีบทบาทสูงสุด รองลงไปคือ ภาคการบริการ และภาคการค้าและซ่อมบำรุง ตามลำดับ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาแนวโน้มของสัดส่วน GDP_{SMEs} พบว่าในภาคการค้าและซ่อมบำรุงมีสัดส่วนที่ลดลงจากร้อยละ 31.2 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 29.2 ในปี 2549 และภาคบริการมีสัดส่วนที่ลดลงจากร้อยละ 34.2 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 32.2 ในปี 2549 มีเพียงภาคการผลิตที่มีสัดส่วน GDP_{SMEs} ที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 26.9 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 30.3 ในปี 2549

(5) การส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในปี 2549 มูลค่าการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คิดเป็น 1,438,280 ล้านบาท หรือร้อยละ 29.1 ของการส่งออกทั้งหมด เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.3 โดยสินค้าส่งออกส่วนใหญ่ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นสินค้าในกลุ่มแปรรูปขั้นต้นและใช้แรงงานมาก (Primary & Labour Intensive) โดยสินค้ากลุ่มดังกล่าวมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 32.1 และ 19.2 ของการส่งออกทั้งหมดของ SMEs ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการส่งออกของประเทศ

(6) การนำเข้าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในปี 2549 มูลค่าการนำเข้าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คิดเป็น 1,593,625 ล้านบาท หรือร้อยละ 32.7 ของการนำเข้าทั้งหมด เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.0 และในปี 2549 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการขาดดุลการค้าคิดเป็นมูลค่า 155,345 ล้านบาท สำหรับสินค้านำเข้าหลักของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นสินค้าในกลุ่ม High Skill โดยมีสัดส่วนในกลุ่มดังกล่าวร้อยละ 23.8 ของการนำเข้าทั้งหมดของ SMEs แหล่งนำเข้าที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่น จีน และสหรัฐอเมริกา

(7) การจัดตั้งและการเลิกดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่าการจัดตั้งกิจการใหม่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในช่วงปี 2547-2548 ซึ่งมีจำนวนนิติบุคคลที่จัดตั้งใหม่ 47,583 ราย และ 49,534 ราย ตามลำดับ และในปี 2549 กลับลดลงเป็น 46,816 ราย ขณะที่การยกเลิกกิจการมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างผันผวน โดยปี 2547 มีการยกเลิกกิจการ 22,980 ราย และเพิ่มขึ้นเป็น 26,041 ราย ในปี 2548 และลดลงเป็น 20,078 ราย ในปี 2549

ตารางที่ 2 สัดส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำแนกตามลักษณะธุรกิจ

(หน่วย : ร้อยละ)

ปี	จำนวนวิสาหกิจ			การจ้างงาน			สัดส่วน GDP _{SMEs}				
	2547	2548	2549	2547	2548	2549	2545	2546	2547	2548	2548
ภาคการผลิต	31.5	31.1	29.6	41.1	40.9	39.4	26.9	29.0	29.2	29.7	30.3
ภาคการค้า	39.4	39.2	40.0	27.9	27.9	27.6	31.2	30.2	30.0	29.7	29.2
ภาคบริการ	28.2	28.8	29.7	31.0	31.2	33.0	34.2	33.2	33.1	32.5	32.2
ไม่ระบุ/อื่นๆ	0.9	0.9	0.7	0.0	0.0	0.0	7.7	7.6	7.7	8.1	8.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2549

สถานการณ์และโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมที่มีผลต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองโลกในยุคปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อกระบวนการทำธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงบริบทการพัฒนาที่สำคัญในช่วง 4-5 ปีข้างหน้าไว้ 5 ประการ คือ

(1) ด้านการรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินโลก ที่จะเป็นแรงผลักดันและส่งผลในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคต ได้แก่

(1.1) การรวมตัวทางเศรษฐกิจทั้งในระดับทวีปภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี รวมทั้งบทบาทที่เพิ่มขึ้นของประเทศในเอเชีย โดยเฉพาะจีนและอินเดีย

(1.2) ความไม่สมดุลของเศรษฐกิจประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ส่งผลกระทบต่อค่าเงินสกุลต่างๆ ในโลก

(1.3) ความเชื่อมโยงของตลาดเงินและตลาดทุนในโลกที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ

(1.4) การเก็งกำไรจากค่าเงินและราคาสินค้าที่มีแนวโน้มสูงขึ้น รวมทั้งแนวโน้มการเกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ทางการเงินที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของรสนิยมผู้บริโภคและวิถีชีวิต

(1.5) กฎระเบียบ การกำกับตรวจสอบและธรรมาภิบาลของสถาบันการเงินและธุรกิจเอกชนที่เข้มงวดขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจเอกชนทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กต้องมีการปรับตัวและปรับปรุงกิจการให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

(2) ด้านเทคโนโลยี พบว่าการก้าวเข้าสู่ยุคของ Molecular Economy ซึ่งเป็นยุคที่มีการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีหลัก ได้แก่ Biotechnology Material Technology และ Nanotechnology ได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วและก่อให้เกิดนวัตกรรม (Innovation) รวมทั้งการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของ

Information and Communication Technology (ICT) ที่จะส่งผลกระทบต่อถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์อย่างกว้างขวางในอนาคต ทั้งในเรื่องของสุขภาพอนามัย รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันที่เน้นการอำนวยความสะดวก การรวมตัวหรือร่วมมือกันทางธุรกิจ (M&A) ระหว่างธุรกิจขนาดใหญ่ การปรับเปลี่ยน โครงสร้างทางเศรษฐกิจจากการพึ่งพาภาคเกษตรมาเป็นภาคอุตสาหกรรมและบริการ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ปัญหาช่องว่าง การพัฒนาของประเทศที่ร่ำรวยและประเทศยากจนที่เพิ่มขึ้น

(3) **ด้านสังคม** ประเด็นหลักได้แก่ การเพิ่มขึ้นของประชากรโลกที่ร้อยละ 95 เพิ่มขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วจะมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรต่ำ มนุษย์จะมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้ **ประชากรวัยเด็กมีแนวโน้มลดลงและมีผู้สูงอายุมากขึ้น** ประชากรส่วนใหญ่จะยังคงอาศัยในเมือง อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของระบบโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เกิด **ภาวะความเป็นเมืองเพิ่มสูงขึ้น (Hyper-urbanization)** ซึ่งมีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคน นอกจากนี้ **ภัยคุกคามคุณภาพและความมั่นคงของมนุษย์มีความหลากหลายมากขึ้น** อาทิ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก่อให้เกิดความแตกต่างของการพัฒนา อันเนื่องมาจากความสามารถในการเข้าถึง ปัญหาภาวะสุขภาพที่เกิดจากสาเหตุใหม่ๆ อาทิ โรคมะเร็ง ไข้หวัดนก ภัยจากการก่อการร้ายที่มีแนวโน้มขยายรูปแบบและขอบเขตมากขึ้น ตลอดจนแนวโน้มการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการใช้อย่างขาดการวางแผน และการจัดการที่ดี

(4) **ด้านสิ่งแวดล้อม** ในปัจจุบันทั่วโลกต่างหันมาให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อันเนื่องมาจากความไม่กลมกลืนระหว่างการผลิตกับสภาพแวดล้อมที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง และเป็นข้อจำกัดสำคัญในการผลิตและการดำรงชีวิตของมนุษย์โลก ทั้งในเรื่องของ Global Warming และการเปลี่ยนแปลงในภูมิอากาศ การลดลงของสภาพความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) ที่จะช่วยสร้างความสมดุลในระบบนิเวศน์ รวมทั้งเป็นแหล่งอาหารและยาของมนุษย์ การขาดแคลนน้ำในการบริโภคและการผลิต

(5) **ด้านแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภค** การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคเป็นปัจจัยสำคัญที่ชี้ถึงโอกาสของธุรกิจและความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจที่ต้องปรับตัวให้เสนอสินค้าและบริการที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคได้แก่

(5.1) **โครงสร้างอายุของประชากรที่มีแนวโน้มเป็นสังคมของผู้สูงอายุ** โดยเฉพาะในประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งความต้องการผลิตภัณฑ์ในตลาดผู้สูงอายุดังกล่าวจะเน้นในเรื่องของการรักษาสุขภาพ การชะลอความแก่ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการใช้ชีวิตประจำวัน ความมั่นคงทางการเงิน ที่อยู่อาศัย และการรักษาพยาบาล ความบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ

(5.2) ผู้มีรายได้ระดับปานกลางเพิ่มขึ้นมาก ซึ่งกลุ่มผู้บริโภคเหล่านี้จะเปลี่ยนรสนิยมการบริโภคจากสินค้ายังชีพมาเป็นสินค้าที่สร้างความสุขในการบริโภค เช่น การท่องเที่ยว สินค้าฟุ่มเฟือยที่เน้นภาพลักษณ์ของสินค้า (Design / Brand) เป็นต้น

(5.3) รูปแบบสินค้าและบริการจะเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนเมืองมากขึ้น เช่น มีรูปแบบการจำหน่ายสินค้าที่สะดวกขึ้น (ร้านสะดวกซื้อ E-Market การขายตรง บริการส่งถึงบ้าน อาหารจานด่วน อาหารแช่แข็งและอาหารพร้อมปรุง) มีพฤติกรรมของการรับประทานอาหารนอกบ้านกับครอบครัว เป็นต้น

(5.4) รสนิยมและค่านิยมที่มีการเลียนแบบและให้ความสำคัญกับสุขภาพและความงาม รวมทั้งการบริโภคที่ยั่งยืนเพิ่มขึ้น กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้พฤติกรรมการบริโภคของวัฒนธรรมหนึ่งแพร่กระจายไปสู่วัฒนธรรมอื่น ได้ง่ายตามทฤษฎี Cultural Imperialism และเนื่องจากวิถีชีวิตของคนเราที่หันมาให้ความสนใจกับสุขภาพและความงาม สินค้าที่เกี่ยวข้องจึงได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง เช่นเดียวกับสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Environmental Friendly)

รูปที่ 1-2 สถานการณ์และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

นอกจากนี้ ธุรกิจต่างๆ ในยุคเศรษฐกิจใหม่ที่ใช้ฐานความรู้ มีสภาพการณ์ แนวคิด และกระบวนการดำเนินการดำเนินธุรกิจเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ที่สำคัญได้แก่

(1) เกิดการแข่งขันที่ต้องใช้ความเร็ว (Speed-based Competition) เข้าแทนที่การแข่งขันในเชิงขนาด (Scale-based Competition)

(2) การผลิตที่อาศัยความรู้ ทักษะ และเทคโนโลยี เข้ามาแทนที่การผลิตโดยอาศัยสินทรัพย์ทางกายภาพเช่นในอดีต มากขึ้น

(3) การเข้าถึงเครือข่าย การสร้างความเชื่อมโยงกับธุรกิจรายอื่นๆ มีความสำคัญมากกว่าการเป็นเจ้าของกิจการหรือการดำเนินการเอง

(4) ความรู้ ทักษะฝีมือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และทรัพยากรทางปัญญา มีค่าและความสำคัญมากกว่า การเติบโตด้วยทุน (Capital) ในกระบวนการดำเนินธุรกิจมากขึ้น

รวมถึงยังมีการให้ความสำคัญต่อผู้บริโภค (Consumption Base) มากกว่าการมุ่งผลิต (Production Base) โดยไม่สนใจถึงความต้องการและแนวโน้มของตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก้าวเข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีด้านข่าวสารและโทรคมนาคม (Information and Communication Technology: ICT) อิทธิพลของเทคโนโลยีด้านข่าวสารและโทรคมนาคมทำให้โลกมีพลวัตสูงมาก การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นได้รวดเร็ว วงจรชีวิตของสินค้าและบริการสั้น ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและวิกฤติ ถ้าปรับตัวไม่ทันปล่อยให้โอกาสผ่านไปก็อาจกลายเป็นวิกฤติได้ สภาพแวดล้อมภายนอกหลายประการมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อการก้าวเข้าสู่การค้าในระดับนานาชาติของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย อาทิ ความล่าช้าในการดำเนินการขององค์การการค้าโลก (WTO) ทำให้ความร่วมมือในรูปแบบภูมิภาคนิยม เช่น NAFTA , AFTA , EU และความร่วมมือหรือข้อตกลงแบบทวิภาคีของประเทศต่างๆ มีบทบาทมากขึ้น ข้อตกลงทางการผลิต การค้า และการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันในระดับสูง ซึ่งมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศของไทย และนับวันจะเป็นประเด็นสำคัญมากขึ้น ระบบการค้าและการลงทุนเสรีถูกใช้ควบคู่ และนำหน้าระบบการปกป้องทางการค้า ซึ่งต้องการกลยุทธทั้งในระดับประเทศต่อประเทศ กลุ่มประเทศ องค์กรและเวทีต่างๆ รวมถึงการสร้างความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านกฎระเบียบ และการเจรจาต่างประเทศ

ปัญหาเรื่องการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีรูปแบบใหม่ๆ มีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องสร้างความพร้อมในระบบการหาข้อมูลในเชิงยุทธศาสตร์ และมีแนวโน้มที่จะมีผู้มีบทบาทใหม่ในเศรษฐกิจโลกเพิ่มขึ้น เช่น บริษัทข้ามชาติ องค์กรเอกชน นอกจากนี้กระแสธรรมชาติได้ส่งผลกระทบต่อการค้าและการผลิตของไทยอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอุตสาหกรรมการผลิตของไทยถูกกำหนดและกดดันด้วยข้อกำหนดต่างๆ ด้านคุณภาพ ต้นทุน การส่งมอบ และมาตรฐานระดับโลก สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นทางเลือกสำหรับผู้ผลิตสินค้าแต่เป็นเส้นทางที่ต้อง

เดินตามข้อบังคับของลูกค้า และถึงแม้ว่า จะดำเนินการได้ครบตามข้อกำหนดต่างๆ ก็ยังไม่เพียงพอ สำหรับการแข่งขัน

การปรับโครงสร้างการผลิตและการค้าในระดับสากลที่กำลังดำเนินอยู่อย่าง กว้างขวางเกิดจากกลยุทธ์การมุ่งสร้างความชำนาญเฉพาะด้านของกิจการ การใช้กลยุทธ์ในการขยาย การจัดซื้อจากภายนอก แทนการผลิตเองและการเติบโตของเครือข่ายธุรกิจการตลาดที่มุ่งการเข้าถึง รสนิยมของผู้บริโภคในเชิงปัจเจกชนมากขึ้น เป็นแรงผลักดันให้ธุรกิจทุกขนาดต้องปรับโครงสร้างของ กิจการให้เหมาะสมมากขึ้น แนวโน้มของกิจการจะเล็กลงและเน้นเฉพาะธุรกิจที่ตนมีความเก่ง (Core Competency) ควบคู่ไปกับการเพิ่มพันธมิตร หรือการสร้างเครือข่ายธุรกิจกับหุ้นส่วนและพันธมิตร ในต่างประเทศ ปัจจัยเหล่านี้เป็นแนวโน้มที่เปิดโอกาสให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถ ก้าวสู่ตลาดต่างประเทศได้ โดยเฉพาะวิสาหกิจที่มีทรัพย์สินทางปัญญาเป็นฐาน เช่น สินค้าที่เป็น ผลิตภัณฑ์เฉพาะตลาด (Niche Product) สินค้าที่ใช้เทคโนโลยี ซึ่งสามารถก้าวเป็นผู้ผลิตที่มีความชำนาญ เฉพาะทำการผลิตเพื่อจำหน่ายในเครือข่ายธุรกิจในระดับโลก ระดับความเป็นสากลของวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมจะแตกต่างกันออกไป ตามสาขาของอุตสาหกรรมและกลุ่มกิจการ ในขณะที่ ธุรกิจขนาดเล็บบางส่วนยังพอใจในการผลิตเพื่อขายตลาดในประเทศ แต่จะมีธุรกิจอีกกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะกลุ่มที่มีฐานความรู้และความชำนาญเฉพาะด้าน มีโอกาสก้าวเข้าสู่เครือข่ายการค้าโลก ใน ทศวรรษ 1990 มีธุรกิจขนาดใหญ่ในระดับนานาชาติถึง 2,400 ราย ที่มีเครือข่ายการทำธุรกิจกับ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั่วโลก โดยส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายในสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ บริการคอมพิวเตอร์ และธุรกิจบริการต่างๆ ทั้งนี้เพื่อใช้ความชำนาญเฉพาะด้านของวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อมเป็นช่องทางในการเข้าถึงตลาดในระดับภูมิภาค และความเข้าใจในพฤติกรรม ผู้บริโภคมากขึ้น

นโยบายการจัดซื้อของบริษัทข้ามชาติเป็นอีกแรงหนึ่งที่ตั้งวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมให้เข้าสู่การค้าไร้พรมแดน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์ ผลักดันให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนทั่วโลกต้องก้าวเข้าสู่เครือข่ายการค้าระหว่างประเทศ ใน ขณะเดียวกันปัจจัยด้านเทคโนโลยีเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถ เข้าสู่การค้านานาชาติได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้อาศัยการสื่อสารถึงกันที่ง่ายขึ้น เครื่องมือการสื่อสารแบบ ใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ตช่วยลดต้นทุนในการติดต่อและสร้างเครือข่าย รวมถึงความสะดวกสบายในการ เข้าถึงธุรกิจที่มีศักยภาพที่จะเป็นพันธมิตรอย่างไร้อุปสรรคทางภูมิศาสตร์อย่างสิ้นเชิง ใน ขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการเผยแพร่สินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์เฉพาะตลาด ทั้งทาง ผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีสู่ตลาดสากล และเป็นช่องทางให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนา ระหว่างกิจการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภูมิภาคต่างกัน

นอกจากนี้ ความซับซ้อนทางเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นทำให้ธุรกิจต่างๆ ต้องการความร่วมมือระหว่างสาขาอุตสาหกรรมที่ต่างสาขากันมากขึ้น แม้แต่กิจการขนาดใหญ่ก็ไม่สามารถมีความเชี่ยวชาญได้ในทุกสาขา ความสำเร็จในนวัตกรรมต่างๆ ต้องการการเรียนรู้ร่วมกันผ่านเครือข่ายความร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขนาดเล็กที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ หรือเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้สินค้าต่างๆ มีวงจรชีวิตสั้นลง เอื้อต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่มีขีดความสามารถในการสร้างผลิตภัณฑ์ ที่เป็นของตลาดเฉพาะ และสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วได้ดีกว่ากิจการขนาดใหญ่
